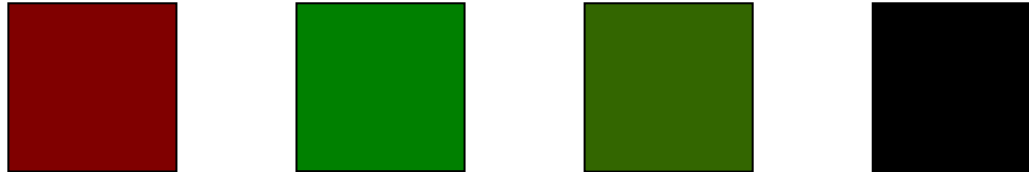

Sveriges
lantbruksuniversitet

Självständigt arbete vid LTJ - fakulteten, SLU

Bilder av landskapsarkitektyrket i Sverige - en pilotstudie om yrkesrollen -

Författare: Hanna Olsson

Examensarbete inom landskapsarkitektprogrammet

Sveriges Lantbruksuniversitet, 2009, 15 hp

Fakulteten för landskapsplanering, trädgård – och jordbruksvetenskap, SLU, Alnarp

Självständigt arbete vid LTJ – fakulteten, SLU

Sveriges
lantbruksuniversitet

Titel: Bilder av landskapsarkitekt yrket i Sverige – en pilotstudie om yrkesrollen

Författare: Hanna Olsson

Handledare: Gunilla Lindholm

Examinator: Eivor Bucht

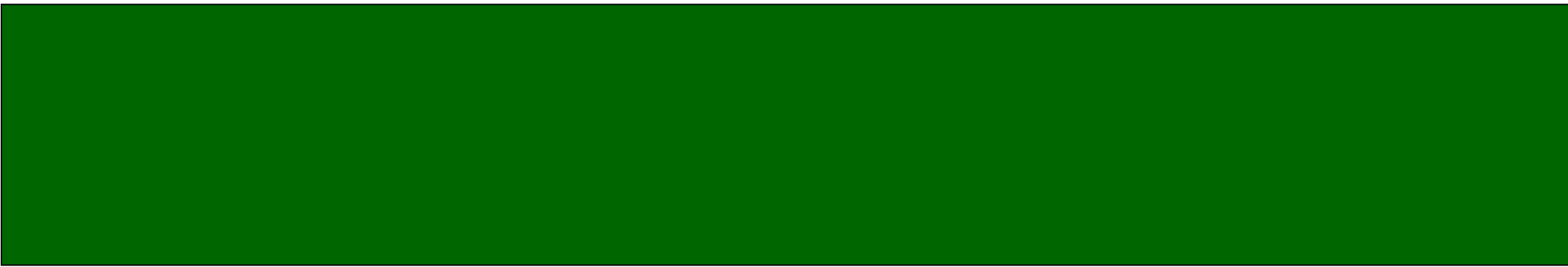
SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet, 2009

Fakulteten för landskapsplanering, trädgård – och jordbruksvetenskap, SLU, Alnarp

Examensarbete inom landskapsarkitektprogrammet

Kurs: Skriva om landskap, C-uppsats, EX0379, 15 hp

Huvudämne: Landskapsarkitektur

Sammanfattning

I takt med att vår medvetenhet om miljöns påverkan på vårt välbefinnande ökar, så ökar också behovet av en kunnig yrkeskår som planerar vår livsmiljö utifrån de rådande förutsättningarna. Landskapsarkitektyrket är ett relativt ungt yrke, vars tunna yrkeshistorik bidrar till en allmänhet som generellt är dålig på att definiera yrkesrollen. Medias framställning och tolkning av yrket är också en starkt bidragande faktor till att den skeva bilden av yrkesrollen ytterligare förstärks.

Syftet med denna pilotstudie är att granska ett antal utvalda medier, vars information ställs i motpol till ett antal intervjuade yrkesverksamma landskapsarkitekter. Resultatet förstärker min teori om att det finns en utbredd okunskap hos såväl kollegor som allmänheten. Det finns ingen enkel förklaring till varför bilden av yrkesrollen ser ut som den gör enligt studien, utan frågan är ytterst komplicerad och kräver större utrymme för att kunna besvaras korrekt. Dock är den komplexa yrkesrollen i kombination med medias framställning av yrket som enbart hortikulturellt, grunden till missförståelse.

Yrket går en ljus framtid till mötes med en allt starkare växande bransch och med en kompetens som motiverar framtida utveckling. Landskapsarkitekten besitter en yrkestitel i tiden!

Nyckelord: landskapsarkitekt, yrkesbakgrund, utbildning, medier, granskning, fördomar

Abstract

As our awareness of the environmental impact on our well-being increases, so increases the need for a skilled profession who are planning our living environment based on the prevailing conditions. The landscape profession is a relatively young profession, whose thin occupational history contributes to a public that is generally hard defining. Media's portrayal and interpretation of the profession is also a strong contributing factor that further strengthens the already skewed image of the professional role.

The aim of this pilot study is to examine a number of selected media, whose information is in antithesis to a number of professionals interviewed landscape architects.

The result reinforces my theory that there is widespread ignorance of both colleagues as well as the public. There is no easy explanation for why the image of the professional role looks as it does in the study, but the issue is extremely complicated and requires more time and resources to answer correctly.

However is the complex professional role in combination with the media image of the profession alone horticultural, the basis for misunderstandings?

The profession is a bright future to meet with an increasingly strong and growing industry with a proficiency that justifies future development.

Landscape architects have a professional title for the future!

Förord

Inledningsvis vill jag ta tillfälle i akt att tacka de personer som bidragit med information av diverse slag och berikat innehållet i min uppsats. Utan Er insats hade arbetet inte blivit annat än tomt och innehållslöst, med lösa spekulationer till följd.

Eivor Bucht;

För den mycket intressanta och innehållsrika intervjun jag fick hålla med Er då igen annan källa om landskapsarkitektyrket fanns att tillgå. Vilken annan källa hade kunnat ersätta den informationsfyllda och lärorika lektionen bättre? Stor eloge för att Ni kunde ställa upp på så kort varsel.

Stort tack till Er yrkesverksamma landskapsarkitekter runt om i Sverige som lämnat så utförliga och uttömmande svar på mina intervjuer. Ert deltagande har varit ovärderligt och en förutsättning för avhandlingens diskussion.

Gunilla Lindholm;

Tack för den fina guidning och vägledning genom mitt arbete när inspirationen och idéerna stundtals svikigt mig. Er kunskap angående informationssökning och metod har räddat mig flertalet gånger.

Hanna Olsson

Lund 2009-03-25

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Abstract.....	6
Förord.....	7
Innehållsförteckning.....	8
Inledning.....	11
- Bakgrund.....	12
- Syfte och mål.....	13
- Frågeställningar.....	13
- Metod.....	14
- Metodkritik.....	15
- Källkritik.....	16
- Avgränsning.....	17
- Disposition.....	17
Avhandling.....	18

- Yrkets bakgrund.....	19
Antiken.....	19
1600-talet.....	19
1700-talet.....	20
1800-talet.....	20
1900-talet.....	21
- Debatt om utbildningen som fördes för tiden.....	23
- Landskapsarkitektutbildningen växer fram.....	25
Den ”nya” utbildningen tar form.....	25
- Utbildningen efter Bolognaprocessens genomförande.....	27
- Framtidsutsikter.....	28
- Granskning av utvalda medier.....	30
SACO.....	30
<i>Arbete</i>	30
<i>Utbildning</i>	31
<i>Inriktning</i>	31
<i>Framtid</i>	31
Arbetsförmedlingen.....	32
<i>Arbete</i>	32
<i>Utbildning</i>	33
<i>Framtid</i>	33
Wikipedia.....	34

- Intervjuer med yrkesverksamma landskapsarkitekter.....	35
Redovisning av intervjuunderlag.....	35
 Diskussion och slutsats.....	 38
- Diskussion.....	39
Yrkets historik och utbildningsväsen.....	39
Granskning av medier.....	40
Intervjuade yrkesverksamma landskapsarkitekter.....	42
Sammanfattning av diskussion.....	43
 - Slutsats.....	 44
 Referenser.....	 45
- Tryckta källor.....	46
- Intervjuade källor.....	47
- Elektroniska källor.....	48
 Bilagor.....	 49
- Intervjuunderlagsfrågor.....	49

Inledning

Inledning

- Bakgrund

Under min utbildnings gång har jag märkt en stor frustration över den oklara yrkesroll som landskapsarkitekter upplevs ha i samhället. Jag känner ett tydligt behov av att undersöka de bakomliggande orsaker, men inte med utgångspunkt att finna en revolutionerande förklaring, utan snarare att finna en förståelse för yrkets roll utifrån mina förutsättningar. Då yrket är relativt nytt som begrepp och tämligen anonymt för gemene man så är det förståeligt att allmänheten har klara brister beträffande yrkesrollen. Den oerhörda bredd som finns inom de arbetsuppgifter som ligger en landskapsarkitekt till förfogande kan lätt skapa förvirring hos människor. Ordet "landskap" i direkt anslutning till planering och gestaltning är en relativt ny företeelse som kräver viss kännedom för att kunna användas i rätt sammanhang.

Då jag vid ett flertal tillfällen har önskat att det funnits bra och saklig information kring yrket blev jag också varse om de brister som råder i den allmänna informationen. Jag önskar att jag redan innan min påbörjade karriär hade haft relevant och bred information att tillgå. Det hade utbildningen i många avseenden tjänat på, då jag anser att fler hade sökt in på utbildningen om man bara vetat om dess existens. Eftersom jag trots all bifogad förvirring över yrket hittat fram till utbildningen, kommit in och påbörjat den, så är ingen större skada skedd. Men det kommer andra efter mig som jag inte önskar gå samma bistra öde av tvekan till mötes.

Under mina drygt 2,5 år som landskapsarkitektstuderande har jag blivit varse om att de arbetsuppgifter och möjligheter man har som framtida yrkesutövare är betydligt mer komplexa och varierande än

vad jag någonsin hade kunnat ana. Att redan i ett tidigt stadium informera om detta gör både de studerande såväl som yrket rättvisa. En tydlig och faktisk information kring yrkets aspekter är av yttersta vikt, då bristerna idag är tydliga.

- Syfte och mål

Syftet med uppsatsen är att granska några valda mediers information rörande landskapsarkitektens yrkesroll. Utifrån innehållet görs analyser på vilken uppfattning allmänheten får angående yrkets framträdande roll. Den informationstillgången sätts i relation med de upplevelser yrkesverksamma landskapsarkitekter har beträffande yrkesrollen hos allmänheten. Uppgiften är att jämföra om medierna avspeglar den yrkesroll som de yrkesverksamma upplever hos allmänheten. På så sätt kan man bekräfta eller förkasta den informationskälla som medierna utgör. Syftet med granskningen är att undersöka vilka bilder av yrket som allmänheten upplevs besitta och att skapa en förståelse för bakomliggande orsaker. Innehållet i uppsatsen är främst riktad till dem som känner sig manade att fördjupa sig i de bilder kring landskapsarkitektens yrkesroll som kan uppstå.

Syftet är inte att sätta en definition på landskapsarkitekturen, utan att påvisa de olika skiftningarna som finns angående yrkesrollen. Målet som en vision att sträva efter blir att skapa en förståelse för de varierande bilder som finns om yrket, snarare än en entydig förklaring.

- Frågeställningar

- Hur ser landskapsarkitektens yrkesroll ut i allmänhetens ögon, utifrån några utvalda yrkesverksamma landskapsarkitekters perspektiv?
- Vilken roll spelar yrkets historiska utveckling och utbildning med hänsyn till den allmänna uppfattningen om landskapsarkitektens yrkesroll?
- Hur ser yrkets framtid ut, med avseende på yrkesrollens uppfattning?

- Metod

Min strategi för arbetet är att inledningsvis klargöra för de teoretiska studierna rörande historik, uppbyggnad och struktur inom yrket. Följaktligen har jag inte gjort någon egen undersökning beträffande detta, utan istället tagit del av redan utförda sådana. Jag har valt att fokusera på utbildningsväsendet som en del i den kritiska granskningen för att jag tror att en del av problematiken kring yrkets fördomar grundar sig på utbildningens upplägg, struktur och bakgrund, vilket motiveras med den inledande och omfattande deklARATIONEN av yrkets framväxt.

Angående yrkets framväxt och utbildning har jag i en intervju, gjord den 10 mars 2009 med Eivor Bucht, professor i ”Vägrummets estetik och miljö” vid Landskapsarkitektur, SLU Alnarp, tagit del av informationen. Angående dagens utbildningsupplägg efter Bolognaprocessens genomförande, som diskuteras i uppsatsen, har Anders Westin i ett mail den 30 januari 2009 skickat mig utförlig information.

Beträffande de yrkesverksamma och deras syn på yrkesrollen så har jag grundat den delen av avhandlingen på utförda intervjuer med verksamma landskapsarkitekter inom branschen. Jag har valt att intervjua sex anställda, varav tre är kvinnor och tre är män. Urvalet har skett med en så stor spridning som möjligt, både med avseende på geografi och privat/kommunal anställning. Studien är egentligen för liten för att generalisera, men kan liknas vid en pilotstudie där specifika fall kan analyseras. Samtliga intervjuer har skett via mailkontakt mellan perioden februari till mars 2009.

De medier som granskas i studien är valda utifrån lättillgängligheten och specifikt sökande. Som en lättillgänglig och väl använd metod

har Wikipedia som informationskälla valts att granskas. Den informationen som finns att hämta hos Wikipedia angående landskapsarkitektur är opålitlig och ytterst vriden i sin framtoning. Jag har därför valt att använda Wikipedia som en informationskälla och inte enbart som stöd för de teorier, vilka ligger till grund för avhandlingen. Motiveringen av mitt val av källa är att den informationen som finns att hämta både är lättillgänglig och ytterst slagkraftig. Wikipedia används inte bara, utan utvecklas också av sina användare, vilket gör informationen mycket konventionell.

Valt sökord för granskning av Wikipedia är följande:
landskapsarkitektur

De övriga medierna som valts att granskas är SACO och Arbetsförmedlingen. På respektive hemsida finns information angående flera olika yrken, däribland landskapsarkitektyrket. I avhandlingen följer referat från respektive källa som sedermera analyseras i diskussionskapitlet.

- Metodkritik

Att intervjua yrkesverksamma landskapsarkitekter som en metod till att få fram deras syn av allmänhetens bilder har gett ett mer gynnsamt utslag än vad jag förväntade mig. I stort sätt alla tillfrågade valde att ställa upp i undersökningen och gav väl utförda svar.

På grund av den tidsbegränsning som fanns för uppsatsen skedde all kontakt med de yrkesverksamma via mail. Om man ska göra en kritisk bedömning så är det troligt att svaren på mina ställda frågor hade blivit betydligt mer uttömmande om intervjun hade varit muntlig. Det är enklare och mindre tidskrävande för de intervjuade att tala än att skriva. Denna faktor kan därför ha gett utslag på resultatet, i avseende på svarens omfattning.

Informationen om landskapsarkitektutbildningens historik har grundats i stort sätt enbart på en källa i form av intervjun med Eivor Bucht. Då utbildningens historia är ytterst tunn och Bucht har varit aktiv under hela utbildningens framväxt tror jag att Bucht är den mest lämpliga källan, som jag känner stor tillit för. En mer informationsrik och påläst person inom ämnet går förmodligen inte att finna. Bucht har dessutom redovisat avhandling inom landskapsarkitektur. Däremot är det oundvikligt att Buchts egna åsikter lyser igenom och också färgar innehållet i intervjun. Dock anser jag att det ger en extra dimension till resonemanget, då avhandlingen i stort har utgått ifrån vinklade källor.

Att använda utvalda medier som avspeglar till den information som görs tillgänglig för en allmänhet är inte en helt konfliktfri metod. Metoden förutsätter att tillräckligt många medier granskas för att utfallet ska kunna spegla allmänhetens åsikter så rättvist som

möjligt. Men då detta är en pilotstudie och diskussionen förs därefter så går det ändå att analysera resultatet och få fram en intressant aspekt.

För att ytterligare fördjupa studien och ge mer tyngd åt resonemanget hade man med fördel velat intervjua fler yrkesverksamma landskapsarkitekter. Det hade också varit intressant att göra ett kvalitativt urval av allmänheten för att på så sätt få en verklig motpol till de bilder som målas upp i olika medier. På så sätt blir inte argumentationerna lösa spekulationer, utan mer verklighetsförankrad. Det hade gett studien en helt annan tyngd och dignitet.

- Källkritik

Beträffande informationssökandet har jag försonats med tanken på att inte hitta all den information som förväntat. Som nämnts så var det klara brister i informationstillgången angående landskapsarkitektutbildningens historik.

Beträffande arkitektyrkets framväxt som har viss inverkan på landskapsarkitekturen, så fanns det betydligt mer information att tillgå. Det beror dels på att arkitektyrket har en helt annan historisk förankring och som dessutom är mycket väl dokumenterad. Det har fått till följd att kapitlet om arkitektyrkets historia är relativt omfattande i jämförelse med landskapsarkitektens. Det omvända hade varit att önska, då studien i huvudsak inriktar sig på landskapsarkitektur. Men informationstillgången kan också visa på skillnader som kan ligga till grund för bilder utvecklingen.

I redovisningen av arkitektyrkets bakgrund och framväxt har jag valt att främst använda mig av två författare; Björn Linn och Anna Östnäs, som båda är välpublicerade författare inom ämnet. Linn var dessutom en flitig föreläsare på Chalmers Tekniska Högskola inom området arkitektur. (B. Linn, 1992) Utifrån deras välrenommerade insatser anser jag dem vara tillförlitliga källor.

Beträffande Arbetsförmedlingen och SACO som valda källor för min avhandling, tycker jag att det som står skrivet på respektive hemsida är av vikt att granska, då informationen når ett stort antal läsare. Innehållet vänder sig dessutom till en målgrupp som står inför valet att välja yrke och där saklig och korrekt information är av yttersta vikt. För att även få med en äldre publik hade man kunnat tänka sig att granska olika dagstidningar och sett hur informationen om landskapsarkitektens yrkesroll hade framställts där. Dock hade

spannet över tidningar och artiklar blivit för omfattande för att kunna ingå i studien, som trots allt är en pilotstudie.

Vad anbelangar Wikipedia som källa så valde jag bara att granska den informationen som fanns att tillgå under sökordet *landskapsarkitektur*. Vid ett annat sökord, exempelvis *landskapsarkitekt*, blev resultatet ett annat. Man fann då information rörande yrket snarare än definitionen. Dock var den informationen mycket tunn och innehållsfattig, vilket inte direkt gick att applicera i studien. Inom Wikipedia så kan man få fram förhållande vis specifika resultat inom varje enskilt sökord, vilket får till följd att innehållet kan bli relativt snävt.

- Avgränsning

För att kunna färdigställa uppsatsen inom den angivna tidsramen har jag valt att avgränsa mitt arbete till att endast granska ett antal utvald medier. Avhandlingen har grundats utifrån resultat av dessa. Dessa medier får själva stå för den information som rör allmänheten i ett landskapsarkitektoniskt perspektiv.

Jag har också valt att begränsa synen på landskapsarkitektens yrkesroll inom Sveriges ramar. Dels för att tidsangivelsen är begränsad och delas för att jag är mest insatt i yrket utifrån ett svenskt perspektiv.

Frågorna är ställda utifrån de bilder som kan finnas kring yrkesrollen. Jag har därför inte valt att lägga vikt vid att definiera yrket. Det är en ytterst komplicerad och tidskrävande uppgift, som känns överflödigt, då jag anser att det redan finns bra information att tillgå.

- Disposition

I uppsatsens inledning ges en kort bakgrund till ämnet samt en beskrivning av tillvägagångssättet. I inledningen påvisas också de avgränsningar som gjorts för ett utarbetat resultat. Därefter följer avhandlingen, vilken inleds med en historisk kartläggning av yrket samt hur landskapsarkitektutbildningen vuxit fram.

Huvuddelens disposition har sin grund i de tre frågeställningarna som här redovisas utifrån de valda metoderna. Avslutningsvis följer en diskussion som är uppdelad utifrån de olika delarna från avhandlingen som behandlas under enskild rubrik. På så sätt kan läsaren lätt följa med i diskussionen och samtidigt relatera till avhandlingen. Efter diskussionsdelen kommer ett kapitel med slutsats som övergripande och sammanfattningsvis knyter an till de diskussioner som förs i diskussionen.

Avhandling

Avhandling

- Yrkets bakgrund

Antiken

Ordet arkitekt kommer från grekiskans *arkhitekton* och är en sammanslagning av *archos* och *tekton*, som betyder mästare respektive snickare eller byggare. Således kan man säga att ordet arkitekt betyder byggnadsmästare. (A, www.wikipedia.org) Från 1200-talet började de franska arkitekterna att betona den intellektuella sidan av yrken istället för den hantverksmässiga. De ville göra sig påmind om yrkets anor ända från antiken och dess intellektuella avspeglningar som rådde då. Vår tids diskussion om yrkesrollen känns igen, då den förefaller lika aktuell idag som för drygt 800 år sedan. (G. Lantz, 1985)

I Grekland var arkitekten en mycket aktad man som ansågs ha goda kunskaper i både utformningen och genomförandet av viktiga byggnader. Han var bevandrad inom såväl estetik som konstruktion och hade huvudansvaret för arbetsfördelningen på byggarbetsplatsen. Så har det i stora drag förhållit sig ända fram till modern tid då konstruktionsläran utvecklades till en egen disciplin och arkitektens arbete alltmer bestod av det estetiska i samband med bygghandlet och planering. (B, www.wikipedia.org)

1600-talet

Nutidens svenska arkitekt hade tre anfäder. Den som först fanns på plats var hantverksmästaren, som till stor del förmedlade sina yrkeshemligheter på byggarbetsplatsen. När trämaterialiet i byggbranschen ersattes av sten och mur, vilket ledde fram till den arkitektoniska utvecklingen, växte också murmästarens yrke fram. Detta skråväsende innebar ett slutet yrkessystem, där ämbetet garanterade mästarens kompetens. På så sätt ersatte murarämbetet hantverksmästarens roll i byggbranschen. (B. Linn, 1992)

Arkitektens andre anfäder var renässansens nya människotyp, konstnären. Han var en klassiskt bildad man som inte var knuten till något särskilt hantverk. Personligen nådde denne man inte till Sverige förrän mycket senare, utan dominerade den allmänna konstvärlden ute i Europa. Han stod snarare för ett stort konstnärsideal i vårt land, vars eftersträvan och förebild låg ute på kontinenten. Den som i sin yrkesgrupp hade en mer framförhållen position var fortifikationsingenjören. Hans arbetsfält omfattade både byggnadsprojektering och stadsplanering, vilket krävde goda kunskaper i såväl ritteknik som funktionskrav. Följaktligen hade han mer gemensamt med den moderna arkitektens verksamhet än vad både murmästaren och de stora renässanskonstnärerna kunde uppvisa. (B. Linn, 1992) Det var därför fram till mitten av 1600-talet ännu ovanligt att det fanns en särskild arkitekt som ansvarade för byggprocessen. (B, www.wikipedia.org)

Det första arkitektämbetet tillsattes i Sverige under drottning Kristinas regering år 1639 och tjänsten innefattades av Simon de la Vallée som bland annat ritade Riddarhuset i Stockholm. Som de flesta konstinspiratörerna, hade även han utländsk härkomst. Man tog för tiden mycket influenser utifrån Europa där barocken hade sin

stora blomstringsperiod, vilket avspeglades mycket tydligt på arkitekturen. Det blev mer betydande att yrkesutövarna var kunniga när det gällde tidens stilmässiga krav. (A. Östnäs, 1984) Kring denna starkt ämbetesbundna kärna började under 1600-talet senare del det svenska arkitektyrket att växa upp.

1700-talet

Stormaktstiden hann, innan den avslutades, föra med sig ytterligare vidgning av arkitektyrket i och med att Karl XII, en av våra mest arkitekturintresserade regenter, beslutade om att föra över stadsplaneringen i Stockholm från stadsingenjörens område till stadsarkitektens. (B. Linn, 1992)

Efter Karl XII:s bortgång 1718 inleddes frihetstiden. Det var en tid då en ny borgerlig överklass växte fram och då kungens envælde upphörde. Detta innebar att arkitekternas yrkeskunnande, om än i maklig takt spreds över fler samhällsskikt och inte bara till adelns. (B. Linn, 1992) Handeln utvecklades explosionsartat, vilket främjade internationellt utbyte och möjligheten att jämföra sig med internationella yrkesutövare på samma sätt som stormaktstidens fältherrar tidigare gjort. (A. Östnäs, 1984)

Efter att Gustav III:s tagit makten i Sverige år 1772 som enväldig härskare koncentrerades konsten och arkitekturen åter kring hovet. Kungen hade ett stort intresse för det bildliga och såg vikten av konstnärlighet i samhällets utveckling, där av hans titel teaterkungen. Han grundade Konstakademiens arkitekturskola, vilken var den första formella utbildningsenhet för arkitekter i Sverige. (B, www.wikipedia.org)

1800-talet

Industrialiseringen och urbaniseringen skedde i snabb takt under 1800-talet, vilket ledde till många uppdrag för arkitekterna. Borgarklassens behov växte i takt med att deras ställning i samhället blev starkare. Nya institutioner och samhälliga reformer krävde särskilda byggnader, vilket ledde till att stadshus, affärs- och bankbyggnader, hotell, fängelser, skolor och sjukhus upprättades i stor omfattning. De nya byggnationerna hörde ofta ihop med borgarklassens behov av att uttrycka sin identitet i samhället. (A. Östnäs, 1984) Offentliga byggnader uppfördes för att kunna möta praktiska behov i staden och för att ge ett representativt intryck i linje med tidsandan. (B, www.wikipedia.org.)

De nya uppgifterna ställde nya krav, även på arkitekterna. På grund av den stora bostadsbristen tog husbygget fart ordentligt. Byggmästarna var inriktade på maximal vinst och man byggde mycket komprimerat och kortsiktigt, vilket fick dåliga sanitära förhållanden till följd. Yrkesrollen hos arkitekten, byggmästaren och hantverkaren kom under 1800-talet att glida isär allt mer.

Det ställdes krav på att arkitektens yrkeskunnande skulle var mer tekniskt lagd och inte bara konstnärlig samt att den praktiska anknytningen till Konstakademiens arkitekturskola skulle vara central i undervisningen. Arkitekternas yrkeskunnande började närma sig teknikerna allt mer och därför förlades arkitektutbildningarna vid de tekniska läroanstalterna, Teknologiska institutet i Stockholm och Chalmerska slöjdskolan i Göteborg. (B. Linn, 1992) Denna utveckling tillsammans med skråväsendets upphörande år 1846 gjorde att arkitektämbetet under 1880-talet utkristalliserades till ett eget tydligt yrke. (B, www.wikipedia.org)

1900-talet

Vid början av 1900-talet hade utbildade arkitekter skaffat sig en ställning som högt aktade medborgare i det borgerliga samhället. Dock var antalet arkitekter fortfarande få och de som var verksamma arbetade i huvudsak i Stockholm.

Dessutom var många av landsortsarkitekterna fortfarande byggmästare snarare än arkitekter. (A. Östnäs, 1984) Fram till andra världskriget var arkitekterna fria yrkesutövare och tog uppdrag mest som konsulter. Men efter kriget fanns ett enormt behov av att bygga bostäder, då bostadsbristen var mycket hög. Den nya arbetsgivaren kom att bli staten i och med att "Apparaten Bygg-Sverige" grundades på begäran av den socialdemokratiska regeringen. Resultatet blev Miljonprogrammet, ett storskaligt byggande som skulle generera en million lägenheter på tio år. (B, www.wikipedia.org)

Det var produktionssidans triumf att ha fört den visionen till verkligheten. Ekonomins villkor, byggnormer och kommunala organs beslut trängde bort den individuella ståndpunkt hos arkitektens yrkeskunnande som hade varit centralt i yrket. Resultatet blev just en kvantitativ lösning, utan tydlig förankring till den enskildes behov och identitet. Millionprogrammet fick utstå mycket kritik för sin paketlösning som stöpte alla byggen i samma form. Eftersom alla ritningar skulle vara färdigställda innan bygget startade försvann kontakten för arkitekterna med arbetsledningen under själva bygget. Det medförde att så kallad "tyst kunskap" gick förlorad och även den kontakt arkitekten hade haft tidigare med andra yrkesverksamma. Arkitekten blev en ritslav vid sitt eget skrivbord. (B, www.wikipedia.org.)

Arkitektyrket fick motta mycket hård kritik för sin medverkan i 60-talets Millionprogram och den rivningsvåg byggnationen förde med sig. Från att ha varit en mycket efterfrågad och välbeställd arbetsgrupp stod nu arkitekterna inför arbetslöshet eller hot om arbetslöshet till följd av det kraftigt minskande byggandet. Själva yrkesrollen blev föremål för en stor samhällig debatt kring utbildningsväsendet. Fokus låg på att utveckla och anpassa viktiga områden i samhället som ställde krav på kunskap om den byggda miljön. (A. Östnäs, 1984) Arbetet inom arkitektkåren bestod av en spetskompetens inom gestaltning av bebyggelse, medan den "fysiska miljön" fick stå tillbaka och avsaknade helt substans. (B. Linn, 1992)

Arkitekterna och inte minst de studerandes vilja att bättre förstå sin boendemiljö i ett större sammanhang blev påtaglig runt 1970. På arkitektskolorna inriktade man sig mycket mot planering och gestaltning kring samhället och dess struktur, inte enbart kring det enskilda boendet. Andra blickade tillbaka i historien på det mest grundläggande, naturen. På så sätt gjorde "gröna vågen" sin avspeglning också i arkitekturen. Vad man sökte var inte bara en förklarande princip utan också ett moraliskt rättesnöre. Man ville förmedla sina värderingar till andra. Demonstrationernas tid var inne. Byggforskningen blev mer inriktad på samhället och den byggda miljön. Kommunal planering och statlig bostadsplanering växte fram som nya begrepp. (B. Linn, 1992)

I och med den nya medvetenheten med en övergripande planering med flera aspekter inkluderade så tog en ny yrkesbana form. Detta nya behov gjorde plats för en ny yrkeskår som fick en annan inriktning från den tidigare arkitektens. Det skedde en splittring av en tidigare specialiserad yrkesgrupp. Arkitektens ämbete hade gått från att innefatta stor spetskunskap, till att visa upp bredden av ett mycket komplext yrke. Denna yrkesform var inte längre brukbar

inom en och samma profession. I takt med att kraven på samhället och dess utformning i planeringsstadiet ökade, så ställdes också högre krav på arkitekten och dess yrkeskunnande. (A. Östnäs, 1984)
Som tidigare nämnts så vidgar arkitekterna sitt arbetsfält under 1900-talet då vanliga arbetsuppgifter tidigare kunde innefatta arbetsledning, stadsplanering, stadsbyggnadsteknik, trädgårdskonst och rumsgestaltning. (B. Linn, 1992)

- Debatt om utbildningen som fördes för tiden

I och med den kritik som framfördes och riktades mot arkitektyrket under 60- och 70-talet med avseende på bland annat Miljonprogrammets misslyckande, så drogs en debatt om utbildningsväsendet igång. Kritiken växte i takt med att grupper inom byggbranschen, massmedierna och allmänheten började engagera sig för frågor som rörde de nya strömningarna i tiden. Detta nyvaknande intresse aktualiserade frågan om arkitekternas kunskaper, utbildning, framtid och samhälliga ställning. År 1981 kom en UHÄ-rapport från regeringen; *Arkitektutbildning – dimensionering och lokalisering*, där departementssekreterare Anders Franzén fick till uppdrag att ”förutsättningslöst utreda arkitektutbildningens dimensionering och lokalisering”. (A. Franzén, 1981, s.15)

Beslutet innebar grova neddragningar inom arkitektkåren. Syftet med utredningen var att med ”utgångspunkt i arbetsmarknadens behov göra en beskrivning av arkitekternas arbetsuppgifter och utifrån dessa lägga förslag till förändringar av utbildningen med avseende på mål, innehåll, omfattning, praktik och studieorganisation”. (A. Franzén, 1983, s. 7) Framförallt skulle utbildningen och den framtida yrkesrollen belysas utifrån de behov som förväntades uppstå i framtidens samhälle. Frågan var hur utbildningen skulle utformas för att tillgodose morgondagens behov utifrån de resurser som fanns att tillgå för att uppnå ett hållbart resultat.

Beslut om förändringar i arkitektutbildningen är alltid en fråga om vilka kunskaper man vill att yrkeskåren ska besitta samt att kunna värdera in den tradition som yrket bär med sig. ”Arkitekterna är den

yrkesgrupp som idag bär upp resterna av den tradition och kunnande som finns inom bebyggelsens funktion och estetik”.

(A. Östnäs, s.16, 1984) Vikten av att identifiera och framhäva denna yrkestradition kan ställas emot yrkets uppgift att tillgodose de opportunistiska strömningar och osäkra spekulationer som en möjlig framtida arbetsmarknad för med sig. (A. Östnäs, 1984)

I UHÄ-rapporten från 1983 står det att ”Tyngdpunkten i grundutbildning bör ligga på arkitektyrkets kärna”. (A. Östnäs, 1984) Kanske är det denna oidentifierbara arbetsform som gör att yrket har en något svävande förankring, i synnerhet hos en oinsatt allmänhet. Dock är denna obestämda kärna fylld med innehåll för arbetsutövaren. Arkitektens olika inriktningar gör arbetet mycket komplext och varierat. De olika arbetsområdena har olika förutsättningar och ställer stora krav på kunskaper av vitt skilda slag.

Som yrkesverksam är det viktigt att hålla en professionell nivå mellan uppdragsgivare, samhälle och brukare. De olika inriktningarna inom yrket ställer helt skilda krav beträffande kunskapsinriktning. Det vida arbetsfältet och de varierande arbetsuppgifterna medför avgränsningsproblem i förhållande till andra yrkesgrupper i samhället. Det går sällan eller aldrig en tydlig gräns mellan olika professioner, utan arbetsuppgifter kan ofta delas och utföras mellan olika kollegor inom samma bransch. Det är viktigt att kunna bortse från den konkurrens som kan uppstå och att istället kunna utnyttja varandras spetkompetens i olika sammanhang. Att komplettera varandras arbete och att föra en öppen dialog ger värdefulla resultat som lätt kan gå förlorad om man inte acceptera varandras professionella brister. (S. Paget, 2008) De olika krav som utbildningen ska svara för i förhållande till de krav som ställs på arkitektens yrkesroll i samhället är inte lätta att

uppfylla under den korta utbildningstiden. Under 80-talet var arkitektutbildningen i Sverige en av den industrialiserade världens mest ämnesrika utbildningar. Under den dåvarande fyraåriga utbildningen skulle studenten utbildas i såväl samhällsplanering, teknik, gestaltning, arkitekturhistoria, bostadsplanering, miljöpsykologi och projektering. Dessa kunskapsmässiga krav ställs mot varandra och resultatet blir ofta en bredd som saknar djupare förankring. (UHÄ-rapport, 1983)

Detta utbildningsupplägg har genom åren fått motta mycket kritik och då främst för den naturvetenskapliga källa som kontrar den estetik som så ofta genomsyra utbildningen och som inte alltid anses vara försonligt. Inte ens undervisningsformerna klara sig undan viss kritik gentemot yrkesverksamhetens stora bredd. Akademiundervisning och projektarbeten anses ha sina klara motstridigheter i olika sidor av yrkesverksamheten. (A.Östnäs, 1984)

- Landskapsarkitektutbildningen växer fram

I en intervju med Eivor Bucht den 10 mars 2009 berättas följande om hur landskapsarkitektutbildningen tar sin form:

På SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet fanns mellan åren 1934 till 1963 en tvåårig hortonomlinje med inriktning mot antingen anläggning eller odling. De huvudsakliga förgrundsgestalterna för denna utbildning var Sven Hermelin och Walter Bauer, vilka båda undervisade på skolan i Alnarp. De fungerade för många elever som en länk mellan utbildning och arbetsliv. (K, www.wikipedia.org)

Upplägget för utbildningen var varvat med både teori och praktik. Eleverna som läste fick mycket grundläggande kunskaper i trädgårdsskötsel, odling och förvaltning. Alla elever som gick utbildningen bodde på skolans internat och fick med stor varsamhet delta i de olika parkmoment som erbjöds ibland annat Alnarpsparken. Det var för tiden mycket vanligt att en del av praktiken förlades utomland i länder som Tyskland, Frankrike, Danmark och Holland. Man hade stort utbud av internationella influenser som man förde med sig tillbaka till Sverige. Så såg utbildningen ut fram till andra världskriget. Därefter följde år med betydligt mer fokus på Sverige och den stadsutvecklingen som skedde inom landet. Under den byggvåg som uppstod på 50-talet och som följdes av Miljonprogrammets utveckling fanns inte resurser eller intresse för studier utomlands. De elever som utexaminerades under den här tiden hade länge fått känna av den tuffa konkurrens som rådde på arbetsmarkanden.

Den ”nya” utbildningen tar form

Med den utveckling som följde i samhället med bilismens framfart och de byggnadsnormer som fanns för tiden så tog en ny inriktning form 1961 på SLU. Utbildningen blev en hortonomutbildning med planeringsinriktning, vilken ligger till grund för dagens landskapsarkitektutbildning.

Det fanns vid startandet 15 platser i utbildningen som endast fylldes upp av sex sökande. Nästkommande år hade antalet sökande stigit med en tredjedel till åtta elever. Den sena starten av den svenska utbildningen kan ses i jämförelse med Danmark där man har en helt annan trädgårds- och arkitekttradition. Danskarna började sin motsvarande utbildning redan 1905. Den nya utbildningen saknade den långa och varvade praktiken som tidigare fanns och istället ersattes praktiken av ett propedeutiskt år där viss praktik ingick. De sammanlagda timmarna som skulle motsvara praktik uppgick till en termin. På det sättet hade praktiken halverat sitt utrymme i utbildningen. Utbildningstiden blev visserligen längre med sina fem år i skolbänken men eleverna blev till viss del slavar vid sina egna ritbord.

En ny tradition hade tagit sin början. Det blev inte lika vanligt att man följde upp arbetet från skiss till färdigt resultat ute i fält. De äldre utexaminerade eleverna var i sin arbetsprocess delaktiga i alla projektens steg från planering till praktiskt arbete. De fick därför en helt annan verklighetsförankring och anpassning till verkligheten, något som delvis försvann efter 60-talet. Förutom skillnader i de praktiska momenten så saknade den efterföljande utbildningen det omfattande anläggningsarbetet som funnits tidigare. För detta fick utbildningen utstå mycket kritik och många ansåg att de ”nya” eleverna saknade tillräckligt med verklighetsförankring i sitt arbete.

På SLU i Alnarp blev Per Friberg en av de nya lärarna som kom att undervisa hortonomerna på den nya inriktningen. Han var själv utbildad arkitekt och kopplade många av sina exempel till USA och Olmstead. Han hävdade också att landskapsarkitektyrkets tunna bakgrund medför att eleverna saknar tydlig förankring i sin historiska utveckling. Det leder till att berättelserna i landskapet försvinner om man inte känner till platsers betydelse eller bakomliggande historia. Detta kan ses i jämförelse med arkitekterna som både har en mycket tydligt redovisad yrkesbakgrund och som också läser om den i sin utbildning. Arkitekterna läser arkitekturhistoria under den tre år långa basutbildningen. (L, www.lth.se)

Eleverna på den nya inriktningen var mycket aktiva och engagerade sig i utbildningens upplägg, vilket bidrog till att de själva fick vara med och forma sin egen skolgång. Det var på elevernas initiativ som inbjudna lärare och professorer undervisade på skolan. Delaktigheten gjorde eleverna medvetna och de fick på så sätt medverka till att skapa sin egen verklighet. Arkitekter separerades från ingenjörerna och på samma sätt tog landskapsarkitektyrket form vid utbrytningen från trädgårdsarkitekterna från dåvarande hortonomprogrammet. På så sätt gick en del av kunskaperna, men framförallt traditionen av odling i Sverige förlorad. (E. Bucht, intervju, 2009-03-10)

År 1971 hade utbildningen fått en sådan dignitet att man beslutade att döpa om utbildningen till landskapsarkitektutbildningen. Det var först då som utbildningen fick sitt etablerade namn i Sverige. Det propedeutiska året med praktik fanns fram till utbildningens start 1971 och ersattes därefter av sex månaders obligatorisk praktik som låg kvar i utbildningsupplägget fram till 2005. (J, www.slu.se)

- Utbildningen efter Bolognaprocessens genomförande

Utbildningen har gått ifrån att år 1961 erbjuda 15 utbildningsplatser till dagens 120 platser i Sverige. I och med den Bolognaprocess som 2007 förändrade utbildningen blev det möjligt för studenterna att ta ut två examen, en master och en yrkesexamen. För att ta ut en yrkesexamen krävs att man efter avlagd kandidatexamen läser ytterligare 120 hp (2 år) valbara kurser som ska vara en naturlig del av programmet och som är relevanta för en blivande landskapsarkitekts yrkesutövande. 30 hp av de 120 hp ska vara färdighetstränande, det vill säga de ska vara projektkurser på studio.

Kravet för att få ut en masterexamen är även här att läsa ytterligare 120 hp efter avslutat kandidatexamen. Dock får maximalt 15 hp vara på C-nivå. Övriga kurser måste alltså vara på antingen D- eller E-nivå för att mastern ska bli godkänd. Man väljer att antingen ta ut sin examen i landskapsplanering eller i landskapsarkitektur och 60 hp måste vara inom det ämnet man väljer att ta ut sin examen i. Även examensarbetet måste skrivas inom ramen för det valda ämnet. Masterexamen är forskningsförberedande.
(A. Westin, mail, 2009-01-30)

Om man drar aktuella paralleller till arkitektutbildningen på de tekniska lärosätena i Sverige så har även den utbildningen accepterat kraven för examination genom Bolognas stadga. Arkitektutbildningen i Sverige är nu femårig, precis som landskapsarkitektutbildningen. Arkitekterna läser en treårig basutbildning och därefter följer två år inom ett fördjupningsområde. Under de två senare åren kan man som arkitekt välja att läsa en gestaltningskurs med utgångspunkt inom växtmaterial.

Kursen är på 15 hp och är den enda kurs inom växtkännedom och gestaltning som erbjuds under arkitektutbildningens fem år.
(L, www.lth.se)

- Framtidsutsikter

Rörande landskapsarkitektutbildningens och yrkets framtid anser Bucht att utsikterna ser goda ut. Dock medför branschen och samhället att utbildningsinnehållet måste vara mycket brett kunskapsmässigt för att innefatta alla de moment som yrket kräver i sin profession. Det är det som idag kan skapa problem med bland annat inflation i utbildningen som följd.

I takt med att branschen växer och utvecklas så tvingas utbildningen att följa efter, vilket leder till en urlakning med dåligt förankrade kunskaper. Som landskapsarkitekt krävs det idag att man har en extra, ovärderlig dimension att tillföra branschen för att på så sätt göra sig ovärderlig. Det blir av större vikt att man besitter spetskunskaper som gör en unik som landskapsarkitekt. För att kunna konkurrera om jobben även under lågkonjunktur krävs det mer än att vara socialt kompetent och att ha ett fördelaktigt yttre. Bucht upplever att det idag finns en rädsla för att sticka ut och man vill gärna vara en i mängden för att kunna spegla sig i andras bekräftelse. Omvärlden skakar inte om en idag på samma sätt, vilket gör att det yttre motståndet inte blir lika påtagligt. Man lär sig inte att kämpa och ta för sig på samma sätt som tidigare i utbildningen och inställningen känns mycket beroende av konjunkturen. Alla vill ta ut sin examen när det råder högkonjunktur för att vara mer säkra på att få anställning. Men vid sämre tider får man lära sig vikten av ett starkt entreprenörskap, något som saknas idag. Det kan verka underligt då man idag har betydligt mer referenser kring yrket och kring liknande yrkesgrupper, vilket är en kunskapskälla som bör utnyttjas till fullo.

Eleverna som går landskapsarkitektutbildningen idag öppnar inte lika ofta arkitektkontor under sin studietid, som de elever som läste

utbildningen tidigare. Att driva en arbetsverksamhet är ett smidigt och lärorikt sätt att komma ut i arbetslivet parallellt med sina studier och att få tillfälle att själv forma sin grund till fortsatt arbete. Det krävs således inte något omfattande startkapital för att starta en sådan verksamhet och det är inte resultatet i sig som är det centrala utan processen som leder fram till lärandemålet.

En annan viktig aspekt i den kommande yrkesrollen som man som student bör tänka på är att kunskapsmässigt ta del av kollegors erfarenheter inom samma bransch. På så sätt kan man lära av och komplettera varandras kunskaper. Inte minst med hänsyn av den allt snabbare växande konsultbranschen som eskalerat explosionsartat under 2000-talet. (E. Bucht, intervju, 2009-03-10)

Arkitektutbildningen och landskapsarkitektutbildningen är idag två yrken vitt skilda från varandra, om man ser till hur nära deras arbetsuppgifter en gång varit. Erland Ullstad skriver i sin bok, *Hållbar stadsutveckling* från 2008 om hur olycklig situationen är i dagens stadsplanering där de allra flesta stadsarkitekter är utbildade arkitekter och inte landskapsarkitekter. Ullstad menar att;

”landskapsarkitekten måste få en mycket större roll i stadsbyggandet om vi ska förena stadens attraktion, det vill säga social och ekonomisk hållbarhet, med en teknisk och miljömässig hållbarhet”.

(E. Ullstad, 2008, s. 46)

Arkitekterna på de tekniska högskolorna erbjuder att studera en valbar kurs, *Landskapsarkitektur och trädgård*, som är på 6,0 högskolepoäng och kan läsas under det sista året på utbildningen. Den kursen är den enda som erbjuds för ramen inom vår profession rörande växtkännedom och gestaltning. (M; www.lth.se)

- Granskning av utvalda medier

Detta kapitel innefattar den information som finns att tillgå rörande tre valda medier om landskapsarkitektur och landskapsarkitektens arbete, utbildning och framtid. Informationen som följer är referat över läst innehåll i elektronisk form samt i litteratur.

SACO

SACO, Sveriges Akademikers Centralorganisation har totalt 600 000 akademiska medlemmar som är studenter, forskare, egenföretagare eller anställda. Organisationen består av 23 fackföreningar som alla är partipolitiskt obundna. Deras främsta uppgift är att stötta sina medlemmar i frågor som rör anställning, utbildning, forskning och arbetsmarknad. SACO har gett ut flera skrifter för att upplysa studenter om gymnasieval, högskoleutbildningar och yrkesval. (C, www.saco.se)

SACO:s att *Välja yrke* är en uppslagsbok över högskoleyrken, där man bl.a. kan läsa om vad yrket innebär, hur och var man utbildar sig samt hur framtidsutsikterna och löneutvecklingen ser ut. Boken ges ut i oktober varje år och kan beställas kostnadsfritt av studievägledare till gymnasiets avgångsklasser. SACO och förbunden och i vissa fall andra sakkunniga står för innehållet. (D, www.saco.se)

Här följer en kortfattad beskrivning av det som finns att tillgå rörande arkitektyrket i *Välja yrke* med avseende på arbetsuppgifter, utbildning och framtid. Landskapsarkitekturen har inte någon egen

sida, utan informationen finns att hämta under rubriken Arkitektyrken där definitionen av arkitektens yrke lyder:

”Arkitektens uppgift är att skapa fungerande och tilltalande lösningar för byggnader, stadsdelar och miljöer i städer, samhällen och i naturlandskapet utifrån tekniska, ekonomiska, funktionella, estetiska och ekologiska värden”.

(E, www.saco.se, s. 24)

Arbete

De flesta arkitekter arbetar med byggnader men det finns även de som inriktar sig på inredning, utemiljö, utredning, planering och förvaltning. Arbetsfältet sträcker sig från den stora skalan med stadsplanering och regionalt byggande ner till den lilla skalan med gestaltning av inredningsdetaljer. Arkitektens viktigaste arbetsverktyg är datorn och ritbordet.

De flesta inom yrkeskåren arbetar i ett privat företag eller som konsulter och de flesta privata kontoren är små med bara ett fåtal anställda. Nästan en tredjedel av landets arkitekter arbetar inom offentlig sektor och då som planerare eller arkitekter i kommunerna. Som utbildad arkitekt kan du arbeta med form och design inom olika områden eller som forskare och utredare på olika myndigheter. Du kan också tjänstgöra som lärare och undervisa i de ämnen som ingår i din examen. Man arbetar ofta i grupp med andra yrkesverksamma arkitekter och ingenjörer och då är arbetsformen ofta i projekt. Under projekttiden får man räkna med att jobba mer än 40 timmar per vecka.

Utbildning

Undervisningen är för det mesta upplagd i projektform, vilket innebär att den är problembaserad. Eleven ställs inför en uppgift som ska analyseras och utifrån analysen ska ett förslag redovisas och kritiseras. Projekten ser olika ut beroende vilken arkitektutbildningen är. Förutom projektarbeten så består utbildningen av en del ämneskurser och materiallära. Vissa kurser är praktiska och konstnärliga och genomförs i verkstäder eller i ateljéer. Studieresor inom och utanför Sverige är förekommande på alla utbildningarna.

Inriktning

Huvudinriktningen väljer du redan från början när du söker in till respektive utbildning. Men vill du välja inriktning till senare så har du en öppnare ingång med bredare grund på arkitektutbildningen. Är du intresserad av utemiljö och trädgård ska du välja landskapsarkitektutbildningen. Vill du arbeta med stadsplanering eller fysisk planering ska du söka till fysisk planering, men även arkitekt- och landskapsarkitektutbildningen innehåller dessa ämnen. Utbudet och möjligheten till olika inriktningar är störst på arkitektutbildningarna på de tekniska högskolorna.

Framtid

Arkitektyrket är mycket konjunkturkänsligt, något som man får vänja sig vid inom branschen. Arbetsmarknaden kan skilja betydligt mellan låg- och högkonjunktur. Idag ser arbetsmarknaden god ut och det förväntas fortsatt uppgång inom byggarbetsmarknaden. Det i

kombination med de många pensionsavgångarna som väntas framöver gör att framtidsprognosen ser god ut. Mest osäker är branschen för inredningsarkitekter, medan det ser mest stabilt ut för landskaps- och planeringsarkitekter. För landskapsarkitekter växer kåren stadigt, vilket också arbetsmarknaden gör och om fem år är arbetsmarknaden i god balans. (E, www.saco.se)

Arbetsförmedlingen

På Arbetsförmedlingens hemsida kan man finna information om olika utbildningar i Sverige och där man också kan läsa om yrken dessa utbildningar leder fram till. Under yrken A-Ö, kan man söka bland cirka 1200 yrkestitlar. Här följer ett referat över den information som står under landskapsarkitekt rörande arbete, utbildning och framtid.

(F, www.arbetsformedlingen.se)

Arbete

Landskapsarkitektens yrke består främst av att gestalta och planera inför den yttre miljön i samband med att nya bostadsområden och stadsdelar växer fram. Det kan då behövas torg, lekplatser och grönområden som landskapsarkitekten är med att ta fram förslag på. Som yrkesverksam arbetar man ofta med utformning, utredning, planering eller förvaltning, ibland i en kombination av allt. En del av arbetsuppgifterna är då att ta fram och analysera kartor, planer, ritningar och modeller över bostads- och industriområden, gator, torg och parker. En viktig del av arbetet är att kommunicera med de berörda parterna inom projektet. Landskapsarkitekten samlar in de synpunkter som framkommer och sammanställer de i en rapport som ligger till grund för förslaget. Flertalet landskapsarkitekter arbetar som planerare på olika kommuner. Arbetet innebär planering på såväl regionalnivå som på mer detaljerad nivå. Översiktplaneraren styr hur den övergripande planeringen i en kommun ska se ut och hur vissa ytor ska användas och disponeras. I den mindre skalan kommer detaljplanen in som är ett juridiskt bindande kontrakt. En landskapsarkitekt som arbetar med utredning, undersöker vilka

konsekvenser vissa planer och förslag får med avseende på exempelvis natur, kultur, historik, sociologi och hälsa.

Förvaltaren ser till att utemiljön fungerar så bra som möjligt och att den används på bästa tänkbara sätt ur skötsel, upplevelse och säkerhetssynpunkt. Arbetet innebär en ständig dialog med brukarna om hur området fungera och på hur området kan förändras till det bättre. Vikten av fungerande kommunikation är avgörande för hur resultat kommer att bli.

De flesta yrkesverksamma arbetar på olika privata kontor och på olika konsultfirmor, men en stor del är verksamma inom olika kommuner och sitter då på bland annat parkförvaltningar, stadsbyggnadskontor eller tekniska förvaltningar. Andra har sin arbetsplats som rådgivare på natur- och kulturvårdsenheter, Länsstyrelsen eller Vägverket.

Som landskapsarkitekt arbetar man ofta i grupp med andra verksamma inom samma bransch som t.ex. ingenjörer eller andra arkitekter. Arbetet utförs ofta i projektform där det är viktigt att ständigt före en god dialog med sina kollegor och där man måste klara av att ha flera bollar i luften samtidigt. Mycket av arbetstiden fördrivs vid ritbordet och på olika planeringsmöten. De viktigaste verktygen är datorn och då i form av ritprogram som CAD, men även skissande är en metod som används, då man bör vara konstnärligt intresserad. Som landskapsarkitekt har man också förmånen att arbeta utomhus under projektens gång.

Utbildning

Landskapsarkitekter utbildas vid SLU i Ulltuna och Alnarp och utbildningen omfattar fem år, varav de tre första åren läses gemensamt på respektive studieort. De följande två åren kan man själv välja kurser och inriktning. Dock är en termin reserverad för examensarbete. Landskapsarkitektprogrammet leder till en yrkesexamen.

Framtid

Landskapsarkitektyrket är relativt konjunkturkänsligt och arbetsmarknaden följer ofta byggbranschens toppar och dalar och är i viss mån beroende av den bostadspolitik som förs. Det råder för närvarande balans mellan utexaminerade landskapsarkitekter och tillgången på arbete. Kåren är ung och expansiv och i takt med att medvetenheten och kunskapen om miljön växer så breddas också yrkets arbetsuppgifter. Kommunernas miljöprogram och krav på miljökonsekvensbeskrivningar skapar fler arbetstillfällen.

(G, www.arbetsformedlingen.se)

Wikipedia

Wikipedia är ett flerspråkigt internetbaserat uppslagsverk som utvecklas av sina användare. Tjänsten är kostnadsfri och har ett öppet innehåll, vars programvara är uteslutande fri och med öppen källkod. Det finns över elva miljoner artiklar att finna på Wikipedia som när som helst kan sökas och redigeras av sina läsare. Wikipedia har en självadministrerande struktur och drivs av den icke vinstdrivande stiftelsen Wikimedia. Den enkla formen av att finna lättillgänglig information både snabbt och effektiv har gjort Wikipedia omåttligt populär som informationsdatabas. Bristen på auktoritet, pålitlighet och förhandsgranskning har bidragit till att saiten har fått utstå mycket kritik rörande sin källinformation. ([H, www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org))

När man söker på *landskapsarkitektur* på Google finner man följande information på Wikipedias informationsdatabas:

Landskapsarkitektur omfattar planering, getsaltning, projektering och förvaltning av landskapet. Landskapsarkitekturen kan delas upp i två huvudämnen; planering och design av utemiljön. De områden som innefattar ordet landskap är alla mark- och vattenområden som finns i staden och på landsbygden. Hit räknas också parker och trädgårdar. Allt detta utgör utemiljön i landskapet, som också är det arbetsfält som landskapsarkitekten har till sitt förfogande.

Landskapet är en dynamisk plats som ständigt förändras. Själva landskapsarkitekturen syftar till en ändamålsenlig gestaltning av växter, vatten och hårdgjorda material där en mängd behov, önskemål och intressen måste tillgodoses. Landskapsarkitekturen kan också ses som en produkt av de förändringar som sker i vår utemiljö. Det kan röra sig om en park, en trädgård, en fontän, en

våtmark eller ett nätverk av infrastruktur som löper genom landskapet. Produkten i sin tur ger en effekt i form av en viss upplevelse hos betraktaren eller brukare. Det är också en form av landskapsarkitektur, vilken innebär att fokus flyttas till själva upplevelsen och den känsla som förmedlas.

Den forskning som sker inom området innebär en utveckling av professionens kunskapsfält. Teoribildningen inom forskningen avser områdena arkitektur, design, ekologi, miljöpsykologi, planering, sociologi, systemteori och kommunikation, vilka utgör grunden till den profession som finns inom landskapsarkitekturen. Yrket söker former som realiserar en uttalad andemening, vars mål är att väga samman intressen och värden till en attraktiv och hållbar utveckling i samhället. Inom landskapsarkitekturen används de kreativa metoderna så som skissande och gestaltande av fysiska och digitala modeller för att förmedla och kommunicera tänkbara lösningar. ([I, www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org))

- Intervjuer med yrkesverksamma landskapsarkitekter

Följande intervjufrågor redovisas i kronologisk ordning. Resultaten av de intervjuades svar ligger till grund för den informationen som analyseras i avhandlingen. Svarsresultaten redovisas slumpmässigt och inte i inbördes ordning.

Redovisning av intervjuunderlag:

1. *Vilken syn tror du att allmänheten har på landskapsarkitektens yrkesroll idag och varför?*

Av de intervjuade männen så ansåg samtliga att allmänheten har en positiv syn på landskapsarkitektens yrkesroll, då vi företräder många värden som förknippas med positiva upplevelser. Vår tacksamma roll gör att vi sällan hamnar i blåsväder medialt sätt och därför sällan eller aldrig förknippas med något negativt. Kvinnorna däremot ansåg att de flesta inom allmänheten ha väldigt vaga uppfattningar om vår yrkesroll. De uppfattningar som finns är att yrkesrollen i huvudsak innebär att arbeta som trädgårdsdesigner eller inom trädgårdsmästarens område.

Yrkesrollen blandas ofta ihop med liknande yrken inom samma bransch. Allmänheten har svårt att skilja på rollen hos en landskapsingenjör, trädgårdsingenjör eller en trädgårdsmästare, rent yrkesmässigt. Det är få som känner till att vi läser en femårig akademisk utbildning och att vi har en bredd inom yrket. Ordet

landskapsarkitekt uppfattas i många öron som väldigt flummig, viken kan bero på att det finns flera yrken som idag lägger till ändelsen arkitekt på sin titel, som exempelvis webarkitekt och modearkitekt. Därmed får inte yrket samma dignitet som hos en byggnadsarkitekt, som har en helt annan tyngd och bakgrund till sin titel. På frågan om varför allmänheten har den aktuella synen svarade flera att medias framställning av yrket förvrids ytterligare av den våg av trädgårdsprogram som skönjer över Sverige för tillfället.

Den yrkesroll som framställs är ofta romantiserad och följer den bild av trädgårdsintresse som finns. I det vardagliga livet blir man sällan informerad om vår yrkesroll och det faktum att vi har flera spridda arbetsuppgifter kan göra yrkesrollen svår att få grepp om. Yrket är relativt anonymt och det vi arbeta med syns inte lika påtagligt som arbetet hos exempelvis en arkitektens, där man kan påvisa ett fysiskt resultat, vilket inte alltid är fallet hos oss. Många tror att vi enbart arbeta med växtmaterial och inte med något hårdgjort alls.

2. *Vilken syn tror du att kollegor inom liknande yrken(landskapsingenjörer, hortonomer, arkitekter, trädgårdsingenjörer etc.) har på landskapsarkitektens yrkesroll och varför?*

Ett par av de intervjuade tror att synen på landskapsarkitektens yrkesroll från kollegorna inom samma bransch är positiv där de värden vi företräder respekteras. Flertalet kan dock ha svårt att få grepp om och att definiera vår yrkesroll, vilket kan upplevas som flummigt. Yrkesrollen har dock blivit mycket mer tydlig de senaste fem åren.

De flesta hävdar att kollegor, vilka man har ett tydligt samarbete med, har en klar uppfattning om vår yrkesroll och på sätt kan komplettera varandra i sitt dagliga arbete. Speciell fördel för varandras förståelse har de yrken, vilka har läst inom samma universitet, det vill säga avlagt sin examen på SLU. I stort sett alla yrkesverksamma ansåg att förståelsen var som sämst hos arkitekterna. Man ansåg att deras syn på vår yrkesroll var överflödigt, vilken kunde ersättas av den egna yrkeskåren. Arkitekterna värderar inte vikten av utemiljö lika mycket som sitt eget arbete och deras synsätt kan uppfattas som förlegad och konservativ.

En kvinna av de intervjuade var utbildad i USA och där var arbetet betydligt mer segregerat inom branschen, vilket hon tyckte var bra. Hon ansåg att Sveriges system inkräktade på varandras uppgifter och snarare stjälpde än hjälpte varandra. Hon hävdade också att det är ett problem för yrkeskåren att de flesta stadsarkitekter i dag är byggnadsarkitekter och inte landskapsarkitekter. Hon anser att arkitekten inte har de kunskaper som krävs för positionen och som en landskapsarkitekt faktiskt besitter. En av de intervjuade tyckte att respekten från andra yrken har vuxit i takt med att de gröna frågorna blivit allt mer centralt inom samhället. Annars kan landskapsarkitektens yrkesroll ses som något lättvindigt och svävande.

3. *Vilken var din egen uppfattning om yrket innan din studietid och hur förändrades bilden under dina studieår och varför?*

I stort sätt samtliga av de intervjuade hade vaga föreställningar innan sin studietid om vad yrkesrollen innebar. Flertalet trodde att det mest var gestaltning av det gröna som ingick i arbetsuppgifterna. Dock klarnade bilden allt mer under studietidens gång, men det var först

som yrkesverksam man fick en övergripande bild och då i synnerhet tankar kring specialisering som studieåren förde med sig inom yrket. Kritiken över den ovetskap om utbildningen som de flesta uppfattar, anses bero på den bristfälliga informationen. Flera kritiserar också utbildningen för den bristfälliga verklighetsförankringen som råder samt att utbildningen inte är så konstnärlig och kreativ som förväntat. En av de intervjuade sa att hon alltid under sin utbildning fått höra en lärare säga:

”Landskapsarkitektyrket är en mix av att vara hortonom, byggnadsarkitekt och civilingenjör. En landskapsarkitekt kan mindre än en hortonom om växter, mindre om arkitektur och design än en byggnadsarkitekt och mindre om byggnation och teknik än en civilingenjör. MEN ingen annan yrkesgrupp har dessa kunskaper i kombination av varandra, vilket gör oss unika!”

Anna Shine, landskapsarkitekt
2009-02-16

Flera av de intervjuade kunde aldrig tro att yrket kunde vara så mångfasetterande, något som bevisades under utbildningens gång. Någon tyckte att han aldrig haft någon stark uppfattning om sin egen yrkesroll, utan bara av de arbetsuppgifter som har krävts för professionen. En stark uppfattning hade bara verkat hämmande i mitt arbetsförhållande, vilket hade fått negativa effekter på resultatet.

4. *Hur väl stämde din bild av yrkesrollen under din studietid överens med den bild du har av yrket idag?*

Flertalet av de tillfrågade anser att bilden av yrkesrollen under studietiden stämmer mycket väl in med den syn på yrkesrollen de har idag som verksamma landskapsarkitekter. Det som varit nytt i arbetslivet och som inte alls framkommit under utbildningen var det nära samarbete som finns med politiker inom det kommunala. Det finns så mycket olika vägar att gå inom yrket. Bilden av tänkta arbetsuppgifter under skoltiden stämmer överens med de arbetsuppgifter som yrket inkluderar i yrkeslivet. Dock tillbringas betydligt mer tid framför datorn än vad som tidigare hade tänkts och den skapande delen är inte lika omfattande i arbetslivet som under studietiden. En landskapsarkitekt kan i stort sätt ha vilka arbetsuppgifter som helst och vara anställd på vitt skilda arbetsplatser.

5. *Hur tror du att yrkets framtid ser ut beträffande nya arbetsuppgifter och eventuella fördomar?*

De värden vi som landskapsarkitekter för fram blir allt viktigare. Miljö, hållbarhet, folkhälsa och biologisk mångfald är några av de värden som kommer prioriteras i framtiden, vilka lyfter fram landskapsarkitektens arbete. Förhoppningsvis kommer också eventuella fördomar att minimeras med den framtida utvecklingen. Framtiden för yrkeskåren ser mycket ljus ut med den medvetenheten som har vuxit sig stark ur samhällsplaneringen. Möjligen kan en väldigt djup lågkonjunktur skapa fokus på andra frågor. Behovet av yrket växer stadigt och det blir betydligt viktigare att se saker i ett större perspektiv samt att arbeta strategiskt. Utvecklingen av städer

och kringliggande landskap kräver god planering i expanderingsfasen.

Även om framtiden ser mycket ljus ut så behöver vi bli betydligt bättre på att marknadsföra oss. Det borde vara en självklarhet att allmänheten vet vad vi arbetar med och vad vi är benägna att tillföra. Miljörörelsens uppsving borde öppna upp ögonen för yrket. En av de intervjuade tycker att vi borde verka som ledare inom samhällsutvecklingen mycket mer än vi gör nu. I USA har landskapsarkitekterna nu gått om byggnadsarkitekterna rent lönemässigt. Ta inspiration från USA och visa att vi kan även här i Sverige.

6. *Tror du att media har påverkat allmänheten i dess syn på landskapsarkitektens yrkesroll och i så fall på vilket sätt?*

Media har bidragit till att yrket kommit fram i ljuset i och med de trädgårdsprogram som blivit så populära på senare tid. På så sätt har också allmänheten fått reda på att det finns en yrkesgrupp som kallas landskapsarkitekter. Dock har framställningen av yrkesrollen fått ett romantiskt skimmer över sig på grund av trädgårdstrenden. Dessvärre blandas de olika yrkena inom trädgård samman, vilket leder till föreställningen om att en landskapsarkitekt enbart arbetar med trädgård. Media har stor makt och så fort yrket figurerar i diverse sammanhang ger det upphov till debatt och genomslag. Därför är det viktigt att göra reklam för yrket och de värdena vi står för. Syns man så existera man.

Diskussion och slutsats

Diskussion och slutsats

- Diskussion

I diskussionen följer ett resonemang kring vad som tidigare lagts fram i avhandlingen. Kapitlet är uppdelat i olika delar så som; *Historik och utbildningsväsen, Granskning av medier samt Intervjuade yrkesverksamma landskapsarkitekter*. Detta för att enklare kunna guida läsaren genom diskussionen.

Yrkets historik och utbildningsväsen

Den trädgårdstradition med odling, anläggning och förvaltning som utbildningen vuxit fram ur och som länge varit en tydlig röd tråd för utbildningens profil, har idag inte samma dignitet som tidigare. Utbildningen har förändrats oerhört från sin start 1971, vilket inte är så förvånande eftersom utbildningens upplägg förändras i takt med samhällets behov och efterfrågan. Dock kvarstår det problem att de flesta elever idag inte känner till den ursprungliga yrkeshistoriken och den identitet, från vilken utbildningen skapats.

Som elev har man inte med sig samma känsla för trädgård och praktiskt arbete som tidigare. Man saknar den historiska förankringen, eller om möjligt ännu värre, man vet inte ens om den. Den problematik som uppstått är i grunden inte så häpnadsväckande med tanke på att det finns ytterst lite dokumenterat om landskapsarkitektens historia. Dessutom råder det tydliga brister i

utbildningen beträffande informationstillgången om yrkets bakgrund. Detta kan ställas i relation med arkitektutbildningen som läser arkitekturhistoria under sina samtliga tre basutbildningsår och därmed får en helt annan bild av yrket och dess utveckling. Att känna till sin yrkeshärkomst och utveckling är inte bara viktigt för att känna tillhörighet, utan också för att förstå yrkets förankring och identitet som ligger till grund för att yrket ska fortsätta att anpassas till de behov som uppstår i samhället. Berörande den punkten har landskapsarkitektyrket stor potential, då professionen är lyhörd inför de yttre förändringar som sker. Yrket är trots allt ett yrke i tiden, som ständigt utvecklas.

I takt med att jordens resurser minskar blir samhällets behov allt mer specifika. I den utvecklingen följer också utformningen av landskapsarkitektens yrke, vilket inte bara skapar möjligheter, utan också ställer stora krav på att utbildningen ska följa den utvecklingen. Under 80-talet var arkitektutbildningen i Sverige en av den industrialiserade världens mest ämnesrika utbildningar, vilket får konsekvenser på utbildningens kvalitet.

Att utbildningen ska rymma ämnen som ligger inom ramen för vad en landskapsarkitekt ska kunna som yrkesutövare ställer orimliga krav på både utbildningsväsendet och den enskilde yrkesutövaren. Problematiken ligger i att eleverna blir stöpta i samma form, utan en rättvis chans att utvecklas individuellt. Den mängd variation av kursutbud som eleverna ska examineras i, saknar till slut verklig förankring, vilket leder till en allmän examen utan vare sig djup förankring eller spetskompetens. En utveckling som leder till urlakning och inflation i utbildningen. Att besitta en klar och tydlig profilering i sin utbildning, blir skillnaden mellan arbete och stämpling.

Bucht betonar vikten av spetskunskap i sin utbildning för att kunna hävda sig som yrkesverksam och konkurrera om jobben även i lågkonjunktur. Jag kan se tydliga problem med avseende på just detta i och med SLU:s medverkan i Bolognaprocessen. För att kunna ta ut en dubbel examen så krävs att man uppfyller vissa kriterier. För yrkesexamen krävs att man läser 30hp färdighetstränande poäng och för master krävs att maximalt 15hp får vara på C-nivå, vilket medför att man måste göra strategiska val i sin utbildning snarare än rent intressemässiga. 60hp är reserverade till fördjupning i antingen landskapsarkitektur eller landskapsplanering. I utbildningen ingår också en termins examensjobb och en halv termins praktik. Då återstår 15hp att välja fritt.

Om man har ett annat fördjupningsintresse än arkitektur och planering som exempelvis växtkännedom eller någon form av konstnärlig inriktning så finns det inte så mycket att erbjuda om man har för avsikt att ta ut en dubbel examen. Dessutom är den fördjupade växtkännedomen på 15hp ändrad från en D-nivå till en C-nivå för att anpassas till landskapsingenjörerna. Man vill så långt som möjligt undvika att begränsa sig inom yrket genom att endast ta ut en examen. Resultatet blir då att möjligheten att profilera sin utbildning enligt talang och intresse går förlorad.

Bucht tog också upp bristen av utbildningens förankring i yrkeslivet, både vad gäller minimal schemalagd praktik och det faktum att elever under sin studietid inte i lika stor omfattning öppna kontor som tidigare. Det är en utveckling som formats efter branschens breda kunskapsområde. Det finns helt enkelt inte utrymme i utbildningen för mer praktik utan att inkräkta för mycket på övriga moment och ämnesområde.

Att elever väljer att under sin studietid inte öppna kontor i samma utsträckning som tidigare är konstigt, med tanke på att man skaffar familj allt senare. Startkapitalet som krävs är dessutom inte allt för betungande för de flesta. Att parallellt med sina studier arbeta med praktiska moment ger inte bara nyttig och lärande förankring i arbetslivet, utan ger också ovärderliga kunskaper när det kommer till övergripande praktiska kunskapsutövanden. Att arbeta praktiskt är kunskapsmässigt något som jag upplever bristande bland 80- och 90-talisterna. Skillnaden mot tidigare generationer som vuxit upp med praktiskt arbete som en självklarhet i sin vardag är enorm. En brist som för oss mycket tydligt lyser igenom när man kommer ut i arbetslivet.

Granskning av medier

De olika yrkesbeskrivningarna från SACO är otroligt begränsande. Kanske kan de reflektera Sverige, men inte det enorma uppsving landskapsarkitekten har fått internationellt bland områden som nya förhållningssätt och tolkningar av urbanitet och ekologi, samt det slående faktum att många landskapsarkitekter idag är ledande projektörer med byggnadsarkitekter och planerare som underanställda.

Så sent som fram till 2007 var landskapsarkitektutbildningen den längsta arkitektutbildningen med sina fem år i skolbänken. Arkitektutbildningen erbjuder visserligen den bredaste utbildningen, men väljer du en landskapsinriktning senare så kan den innehållsmässigt inte motsvara den hela utbildningen som fås efter fem år på Alnarp eller på Ulltuna. Där tycker jag att SACO är missvisande i sin information. De känns som de vinklar eleverna till att välja en så bred utbildning som möjligt för att inte låsa sin profil.

Även om det första året är grundläggande så profilera sig utbildningarna rätt så omgående, kunskaper som går förlorade om man läser arkitektutbildningen med avsikt att bli landskapsarkitekt. Informationen om landskapsarkitektens yrkesuppgifter är mycket tunn och fokuserar inte alls upp den vidd av möjligheter som finns inom yrket. Boken beskriver mest hur och var man kan utbildas inom de olika arkitektinriktningarna. Informationen om arkitektyrket är både betydligt mer omfattande och djupgående än landskapsarkitektutbildningen som endast förklaras på ytan och då främst som en inriktning inom arkitekturen.

Beträffande Arbetsförmedlingen så är det intressant att se att så mycket som tre sidor har reserverats till att informera om utbildningen, vilket kan jämföras med den fjärdedels sida som förklarade det specifika med landskapsarkitekturen. Den information som går att finna är omfattande, saklig och till viss del djupgående. Man tar upp den bredd som finns till förfogande inom yrket och jag tycker inte direkt att man utesluter någon vinkling.

Jag uppskattar beskrivningen som gör att yrket står och talar för sig själv och inte enbart ses som en specialinriktning till den övriga arkitekturen. Informationen täcker ett spann från arbete till utbildning och ger också prognoser över framtidsutsikterna. Det finns dessutom upprädat exempel vad man som sökande till yrket bör tänka på. Arbetsförmedlingen ger flera exempel på vart man kan vända sig för att finna mer information och vidare fördjupning.

Wikipedia försöker sig på en definition av landskapsarkitekturen snarare än en förklaring av de begrepp som ordet innefattas av. Att finna en tydligt och begränsad definition till något som är så komplext är lite som att skjuta sig själv i foten. Man utesluter därmed andra förklaringar och formuleringar som kan vara av

betydande vikt. I synnerhet på en sida där man väl befogat kan ställa sig kritisk till den information som finns att tillgå.

De övriga medierna som SACO och Arbetsförmedlingen hade i sin information valt att inte sätta någon fast definition på begreppet landskapsarkitektur utan istället lägga allt fokus på profession och den innebärande yrkesrollen. Det är inte så häpnadsväckande med tanke på att de vänder sig till en annan målgrupp, vars främsta syfte är att finna bra och saklig information om landskapsarkitektyrket inför sitt studieval.

Om man ser till den framställning de olika medierna förmedla om landskapsarkitektur och dess yrkesverksamhet till allmänheten så tycker jag att bilden är tvetydig. Det gäller inte bara den mängd av information som går att finna utan också innehållet. Kritiken till medierna får dömas utifrån den målgrupp som de har valt att vända sig till. Men om man ser medierna som en informationskälla för allmänheten, oavsett målgrupp, så framställs bilden av landskapsarkitektens yrkesroll som relativt tunn hos både SACO och Wikipedia.

Att innehållet hos Wikipedia är så begränsat tycker jag är förvånande, då det är en öppen sida där alla användare är välkomna att lägga till ny information. Det säger en del om allmänhetens kunskaper om. Är informationen så dålig hos allmänheten som den avspeglas hos Wikipedia så är bilden kanske sanningsenlig.

Intervjuade yrkesverksamma landskapsarkitekter

Rörande fråga ett i intervjun om hur de yrkesverksamma upplever bilden av yrket från allmänheten så förefaller det mycket intressant att männen hade en bild av att allmänheten hade en positiv syn, då vi förknippas med positiva värden och upplevelser.

Att vår yrkesroll sällan figurerar i media gör att vi sällan hamnar i blåsväder och utsätts för någon negativ kritik. Men anonymiteten bidrar också med de vaga föreställningar som ligger till grund för missuppfattningar inom yrket. Missuppfattningar som de yrkesverksamma anser bero på medias romantiserade framställning av yrkesrollen som enbart trädgårdsdesigner. Begreppet ”trädgårdsarkitekt” hänger kvar från ursprunget, vilket skapar stor förvirring, då man kan tro att landskapsarkitektur enbart handlar om trädgård. Denna uppfattning i kombination av den så svävade arkitekttiteln gör att yrket upplevs som flummigt och oidentifierbart.

Den romantiserade bilden av yrket tror jag i mycket stor utsträckning stämmer, vilket ligger till grund för de fördomar om yrket som finns. Jag tror att de trädgårdsprogram som visas i alla medier bidrar till den skeva rollen inom yrket. I väldigt många fall tror jag att bilden av yrkesrollen är i stort sätt obefintlig, vilket flera av de intervjuade bekräftade i undersökningen.

Det är svårt att ge något entydigt svar på varför det ser ut som det gör hos den allmänna befolkningen. Yrket är relativt ungt och det i kombination med att yrkeskåren inte är lika omfattande som arkitektkåren bidrar också till anonymiteten. Det är å andra sidan inte min avsikt att hitta någon rimlig förklaring till varför det ser ut som det gör, utan snarare att utifrån gjorda intervjuer och undersökningar analysera resultatet.

Intressant att de yrkesverksamma med annat yrke, men som har läst på SLU anses ha en bättre förståelse och insikt om yrkesrollen än övriga kollegor. Då man läser liknande utbildningar och mycket väl känner till skillnaderna med varandras yrken så ökar också förståelsen för de skilda yrkesrollerna. Man ser varandra som tillgångar, där arbetet kompletteras av varandra kunskaper.

Minst förståelse upplevde de flesta kom från arkitekterna, vilka såg på landskapsarkitektens yrkesroll som överflödigt och svävande. Att samarbetet upplevs minimalt under studietiden bidrar till den dåliga insikten om varandras yrkeskompetens och skicklighet. På grund av denna okunskap växer fördomarna gentemot varandras yrkesgrupper.

En av de intervjuade kritiserar precis som författaren Erland Ullstad att arkitekter i dag sitter på posten som stadsarkitekter. Det är väldigt få landskapsarkitekter som arbetar som stadsarkitekter, vilket tror jag är en generationsfråga. Då landskapsarkitekten tillhör en relativt ung yrkeskår, utfördes deras arbetsuppgifter tidigare av arkitekterna. När stadsarkitekterna går i pension kommer förmodligen landskapsarkitekterna att delvis ersätta deras poster. Eftersom landskapsarkitektyrket är en relativt ung yrkeskår så är det förståeligt att de som tidigare suttit på stadsarkitekternas poster sitter kvar fram till pensionering. Men det är en intressant debatt att diskutera kring huruvida tjänsten kommer att tillsättas i framtiden, med tanke på den kompetens som enligt vissa anses finnas hos landskapsarkitekten.

Intressant att de flesta i intervjun nämnde att de största fördomarna inom branschen för yrkesrollen fanns hos byggnadsarkitekterna. De hade sämst uppfattning om vår kompetens och om vidden av vårt yrkeskunnande. Att tro att arkitekten kan ersätta

landskapsarkitektens ämbete beträffande gestaltning och komposition av växtmaterial, när det enda arkitekterna kan läsa inom det området är en 6,0 poängs kurs i *Landskapsarkitektur och trädgård*, är nästan skrattretande. Det uttalandet förkastar inte bara vår kårs yrkeskunnande, utan säger också en hel del om hur arkitekter ser på vikten av en fungerande utomhusmiljö.

I stort sätt samtliga av de intervjuade upplevde att de hade mycket vaga föreställningar om vad landskapsarkitektyrket innebar när de sökte in till utbildningen. Det bevisar bara den bristande tillgång på information som finns om yrket. Det är inte bara informationen om yrket inför studievalet som kritiserar, utan kanske främst den bristfälliga och felaktiga bilden av yrket som förmedlas till allmänheten.

Den ljusa framtid som förväntas på flera håll för yrkets del har sin grund i att vår omgivande miljö blir allt mer central för vårt välbefinnande. Den miljövåg som nu skönjer över vårt samhälle ger landskapsarkitektyrket den chans till upprättelse som man förtjänar. Fler kommer att inse yrkets kompetens samt vikten av att förmedla och samordna de kunskaper som ryms inom professionens ramar. Förhoppningsvis kommer denna utveckling att leda till att fördomarna och missuppfattningarna inom yrket minimeras. Men landskapsarkitekterna och hela yrkeskåren måste ta till sig av kritiken, då vi har ett ansvar utifrån de fördomar som skapas. Det är viktigt att vi arbetar som goda informatörer och klargör de värden vi står för. Vi måste bli duktigare på att marknadsföra vårt yrke och vår kompetens för framtida utveckling.

Sammanfattning av diskussion

Vissa problem i utbildningens upplägg och struktur som har bidragit till de allmänna fördomar som finns angående yrkesrollen. Men också riktad kritik mot utbildningen beträffande den urlakning och bristande kvalitet som följer en så pass bred yrkesutbildning som landskapsarkitektutbildningen. Diskussionen har förts huruvida den unga professionen har påverkat de bilder som finns rörande yrkesrollen samt hur bristen av historisk information har yttrat sig. Kapitlet har dessutom tagit upp medias roll i det hela och hur de mediala bilderna ser ut. Slutligen har ett antal yrkesverksamma landskapsarkitekter fått yttra sig i frågan om synen på yrkesrollen, vilket givetvis har resulterat i djupa diskussioner.

- Slutsats

Beträffande det som diskuterats i diskussionen har jag kommit fram till att den allmänna bilden av landskapsarkitektens yrkesroll besitter klara brister, vilket gett upphov till diverse fördomar. Det är svårt att i en sådan här begränsad studie ge en fullständig förklaring till fenomenet. Dock är det uppenbart att medias framställning av yrket har påverkat allmänheten i deras uppfattning om yrkesrollen.

Att yrket är relativt ungt som profession tror jag också leder till vissa begränsningar. Den tunna yrkeshistoriken medför en viss svävande definition av yrkesrollen, då titeln landskapsarkitekt inte är lika etablerat som exempelvis arkitektyrket.

Som nämnt i inledningen är ordet landskap i planeringssammanhang en relativt ny företeelse, som skapar en del förvirring. Personligen tror jag att yrkets svävande formuleringar hör ihop med de många skiftande och motsägelsefulla tolkningar som finns kring själva ordet landskap. Detta medför att vi på utbildningen redan första dagen måste konfronteras med frågan: *Vad är landskap?* Utifrån detta kan man under utbildningens gång diskutera olika definitioner och först då kan man komma med något nytt och kanske våga sticka upp mot arkitekter och andra yrkesgrupper. Faktum kvarstår att ingen annan yrkesgrupp än landskapsarkitektens har träningen av att arbeta med extremt stora skalförskjutningar och långa tidsperspektiv. Vi måste våga visa att vi i vår yrkesroll är unik och oersättlig. Den kunskap vi besitter är enorm och ovärderlig i många sammanhang.

Jag tror att denna osäkerhet kring yrkesrollen måste ses som en styrka och möjlighet till att själv forma sin identitet som profession och yrkeskår. En positiv underdog-position där man kan slå världen med häpnad om man tillåter sig själv att sticka ut lite mer.

Referenser

Referenser

- Tryckta källor:

Franzén Anders
UHÄ-rapport, Arkitektutbildning – dimensionering och lokalisering
Universitet- och Högskoleämbetet, 1976-1992
Stockholm, 1976

Lantz Gunnar,
Om arkitektyrkets historia
Arkitekttidningen
Svenska Arkitekters Riksförbund (SAR), Stockholm, 1985:1

Linn Björn,
Arkitektyrkets historia i Sverige - fyra uppsatser
Chalmers Tekniska Högskola, Göteborg, 1992

Paget Susan,
*Aspekter på landskapsarkitektens yrkesroll - med utgångspunkt i
skolgårdsutveckling*
SLU Service/Repro Uppsala, 2008:66

Ullstad Erland,
*Hållbar stadsutveckling – En politisk handbok från Sveriges
Arkitekter*
Sveriges Arkitekter, Intellecta, Stockholm, 2008

Östnäs Anna,
Arkitekterna och deras yrkesutveckling i Sverige
Chalmers Tekniska Högskola, Göteborg, 1984

- Intervjuade källor:

Bucht Eivor,
Professor i "Vägrummets estetik och miljö",
Område Landskapsarkitektur, SLU, Alnarp
Intervju, 2009-03-10

Hadmyr Martin
Landskapsarkitekt, Helsingborgs kommun
Mail-intervju, 2009-02-17

Johansson Pernilla,
Landskapsarkitekt, Karlskrona kommun
Mail-intervju, 2009-02-16

Persson Bengt,
Landskapsarkitekt, Landskapsarkitekterna i Lund AB
Mail-intervju, 2009-02-20

Petersson Hanna, Svensson Ingrid,
Landskapsarkitekt, Landskapsingenjör, Karlskrona kommun
Mail-intervju, 2009-02-17

Shine Anna,
Landskapsarkitekt, Landskapsarkitektur AB, Ängelholm
Mail-intervju, 2009-02-16

Sundberg Dag,
Landskapsarkitekt, Uppsala kommun
Mail-intervju, 2009-02-20

Westin Anders,
Internationell Studentkoordinator,
Område Landskapsarkitektur, SLU, Alnarp
Mail, 2009-01-30

- Elektroniska källor:

A; Wikipedia hemsida, tillgänglig:

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Arkitekt> (2009-02-20, 10:27)

B; Wikipedia hemsida, tillgänglig:

http://wiki.xiaoyaozi.com/sv/Arkitektyrkets_historia_i_Sverige.htm
(2009-02-23, 12:07)

C; SACO hemsida, tillgänglig:

<http://www.saco.se/templates/Ocupation.aspx?id=3941&epslanguage=SV>
(2009-03-11, 11:05)

D; SACO hemsida, tillgänglig:

<http://www.saco.se/templates/OcupationStandardPage.aspx?id=4075&epslanguage=SV> (2009-03-11, 11:24)

E; SACO hemsida, tillgänglig:

<http://www.mypaper.se/show/saco/show.asp?pid=345283454166218&initPage>
(2009-03-11, 11:52)

F; Arbetsförmedlingen hemsida, tillgänglig:

<http://www.arbetsformedlingen.se/go.aspx?C=31>
(2009-03-11, 20:06)

G; Arbetsförmedlingen hemsida, tillgänglig:

<http://www.arbetsformedlingen.se/go.aspx?c=107>
(2009-03-11, 20:12)

H; Wikipedia hemsida, tillgänglig:

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Wikipedia> (2009-03-12, 15:21)

I; Wikipedia hemsida, tillgänglig:

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Landskapsarkitektur>
(2009-03-13, 11:26)

J; SLU hemsida, tillgänglig:

<http://www.slu.se/?id=700&programkod=LY002&sprak=S>
(2009-03-16, 17:04)

K; Wikipedia hemsida, tillgänglig:

[http://sv.wikipedia.org/wiki/Sven_Hermelin_\(1900-1984\)](http://sv.wikipedia.org/wiki/Sven_Hermelin_(1900-1984))
(2009-03-16, 18:03)

L; LTH hemsida, tillgänglig:

http://www.arch.lth.se/utbildningen/kurser_a/ (2009-03-16, 21:17)

M; LTH hemsida, tillgänglig:

<http://www.ceq.lth.se/LoTwebb/?val=program&prog=A>
(2009-03-25, 11:43)

Bilagor

- Intervjuunderlagsfrågor:

1. Vilken syn tror du att allmänheten har på landskapsarkitektens yrkesroll idag och varför?
2. Vilken syn tror du att kollegor inom liknande yrken(landskapsingenjörer, hortonomer, arkitekter, trädgårdsingenjörer etc.) har på landskapsarkitektens yrkesroll och varför?
3. Vilken var din egen uppfattning om yrket innan din studietid och hur förändrades bilden under dina studieår och varför?
4. Hur väl stämde din bild av yrkesrollen under din studietid överens med den bild du har av yrket idag?
5. Hur tror du att yrkets framtid ser ut beträffande nya arbetsuppgifter och eventuella fördomar?
6. Tror du att media har påverkat allmänheten i dess syn på landskapsarkitektens yrkesroll och i så fall på vilket sätt?

